

Óravázlat – részletes (Magyar irodalom) 9.évfolyam

Hajdu Zsolt

Téma: Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem I.

Óratípus: új ismereteket kialakító óra

Az óra célja: A Szigeti veszedelem, mint barokk eposz; A Szigeti veszedelem szerkezete és világképe

Tanesczközök: Szigeti veszedelem kötet, Feladatlap (Balassi és Zrínyi értékeinek összehasonlítása)

Idő	Menet	Didaktikai cél	Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Szervezési mód	Szemléltetés
0-2 perc	Megérkezés	a figyelem megteremtése	Köszönés, az óra megkezdése.	Mindenki leül a helyére, elcsendesednek.	frontális	
2-12 perc	Az eposz	korábban tanultak átisméltése, kiegészítés új információkkal	A mai órán folytatjuk a Szigeti veszedelem tárgyalását. Előző órán az eposz műfaji jellemzőinél hagytuk abba, házi feladat volt, hogy ismételjétek át az erről tanultakat. Most először megbeszéljük az egyes jellemzőknél, hogy mi mondható el általában az eposzról, utána összevetjük a Szigeti veszedelemmel, ami barokk eposzként sok újdonságot hoz (az antikhoz képest). 1. A műnemek között hol helyezzük el az eposzt? 2. Mit mondtunk a témájáról? Hogyan egészítettük ki ezt a	Előveszik a füzetet, vázlat folytatása. 1. Verses epika.	frontális/ egyéni	Táblakép

		<p>megállapítást a Szigeti veszedelem esetében? Sőt van benne egy csavar, hiszen a látszólag vesztes magyarok erkölcsileg győztesen kerülnek ki a háborúból.</p> <p>3. Kik az eposz szereplői? A Szigeti veszedelem esetében ez speciális, hogy hívtuk Zrínyit? Zrínyi Istennek ajánlja életét, és büszkén vállalja a mártírosságot.</p> <p>4. Milyen az eposz ábrázolásmódja?</p> <p>5. Mitológia, ami az eposz szempontjából fontos: keresztény: Gábrriel, Mihály, Szűz Mária, Lucifer görög: pokolbeli enumeráció</p> <p>6. Formai szempontból szintén monumentalitás jellemzi, ami a versszakok számában is megmutatkozik, hiszen azok száma megegyezik az ostrom időpontjával: 1566. Itt utalok vissza arra is, hogy miért kedveli annyira a barokk az eposzt.</p>	<p>2. Az egész közösség életét érintő nagy horderejű esemény. Pl. háború, eredet felkutatása, honfoglalás → barokk eposz: vallásos színezetet kap: keresztény háború, ami nemcsak a magyarok és a törökök szempontjából fontos, hanem egész Európa sorsát döntheti el (monumentalitás)</p> <p>3. Istenek, félistenek, emberfeletti tulajdonságokkal rendelkező hősök. → barokk eposz: Athleta Christi: Krisztus katonája</p> <p>4. Fennkölt, ünnepélyes, patetikus.</p>	
--	--	--	--	--

12-22 perc	Eposzi kellékek	ellenőrzés, új ismeret kialakítása	<p>Most ellenőrizzük a házi feladatot, amelynek keretében átismételtétek az eposzi kellékeket! (egyenként szólítok)</p> <p>1. Mi az „in medias res”? Itt ezt alkalmazza? Nézzük meg az első ének első versszakát (amit már elméletben fejből is tudtok, de a következő órán erre a gyakorlatban is ki fogunk térni)!</p> <p>(I.ének/1. vszk.)</p> <p>2. Kezdjük a propozícióval! Mivel kötöttétek össze? Nézzük meg a konkrét példát! (I.ének/2. vszk.)</p> <p>Tehát mit mond a témáról?</p> <p>3. Menjünk tovább, és nézzük meg az invokációt, ami mi is? (I.ének/3-5. vszk)</p> <p>Kit hív tehát segítségül?</p> <p>4. Deus ex machina, tehát? Azaz isteni beavatkozás. Alapkonceptió: Isten azért küldi a törököket a magyarra, mert erkölcstelenek és hálátlanok. (ószövegségi képek)</p> <p>5. Lássuk, mivel kötöttétek össze az enumerációt?</p>	<p>1. Dolgok középebe vágás. Nem, hiszen még az írás körülményeiről is beszél.</p> <p>2. Ténamegjelölés „Fegyvert s vitézt éneklek”, tehát bejelenti, hogy háborúról fog szólni.</p> <p>3. istenek/Múzsza segítségül hívása Szűz Máriát. (Szűz Mária-kultusz képei barokk köntösben)</p> <p>4. Istenek a gépezetben.</p> <p>5. Seregszemle.</p>	frontális/ egyéni	Táblakép
---------------	------------------------	--	--	---	----------------------	----------

			<p>A Szigeti veszedelemben előbb történik meg a törökök seregszemléje (I.ének), mint a magyaroké (V. ének).</p> <p>mennyiségi fölény ↔ erkölcsi fölény</p> <p>6. Epikus hasonlat, mit jelent? Főleg jellemzésnél a „mint” kötőszóval bevezetve Pl: „Vid mégyen előttök, mint gállya tengeren, Kinek sok vitorlája leveg az égben, Mert rettenetessen structollat fejében Mozgatja forgószél, dárda forog kézben.” (Deli Vid és Demirhám párbaja a IX. énekben)</p> <p>7. Állandó jelzők Nem jellemző, nem igazi.</p>	<p>6. Nagy terjedelmű, részletező, szinte önálló életet élő mondatok</p> <p>7. Pl. Nagy Szulimán, Vitéz Zrínyi</p>		
22-27 perc	A Szigeti veszedelem keletkezési körülményei	új ismeret kialakítása	<p>Tekintsünk még kicsit kívülről a műre. Azt már tudjuk, hogy:</p> <p>1. Mikor és hol jelent meg kiadásban?</p> <p>2. Mikor íródik? Mennyi idő alatt (gondolatok a Dedicatiora)?</p>	<p>1. Adriai tengernek Syrenaia, 1651. (Bécs)</p> <p>2. Egy tél alatt írja, 1645-46 telén (1647-48 telén fejezhetette be)</p>	frontális/ egyéni	Táblakép

			<p>A Dedicatioból már tudjuk azt is, hogy török, horvát, latin szavakat is alkalmaz.</p> <p>3. Miért? Ebből is kitűnik, hogy ekkor még nincs egységes irodalmi nyelv (majd csak a 19. században) -lsd. a helyesírás sem egységes-, az eposz göcseji tájnyelven íródik (Keszthelyhez közeli).</p> <p>4. Mi a célja a művel?</p>	<p>3. „mert szebbnek is gondoltam úgy, osztán szegény az magyar nyelv: az ki historiát ir, elhiszi szómat.”</p> <p>4. Emléket állítani dédapjának, a szigetvári hősnek, de fontosabb a politikai törekvés: a török kiűzéséhez nemzeti összefogásra van szükség, fejlett hadseregre (Habsburgokra nem lehet számítani)</p>		
27-32 perc	A Szigeti veszedelem cselekménye (szerkezeti diagram)	új ismeret kialakítása	<p>Vázzuk fel röviden az eposz cselekményét, mi is történik itt pontosan? Azt már tudjátok, hogy az 1566-os szigetvári ostromról szól az eposz, de rajzoljunk egy diagramot, hogy részletesebben láthassuk a történéseket a szerkezet függvényében. Magának az ostromnak a</p>	Diagram rajzolása.	frontális	Diagram

			<p>leírása csak a VII. énektől következik, előtte hosszan előkészíti az eseményeket. Erre azért van szükség, hogy részletesen bemutathassa a magyarok hősiességét, és egyensúlyba lehessen hozni a két sereget (a törököknél is vannak bátor katonák, pl. a hős olajbég).</p> <p>Történet felvázolása röviden, meseszerűen.</p>			
32-37 perc	Világkép a Szigeti veszedelemben	új ismeret kialakítása	<p>Most hogy felvázoltuk a szerkezet lényeges vonásait, nézzük meg, hogy milyen világkép tükröződik az eposzban.</p> <p>Arról már beszéltünk a „deus ex machina említésénél”, hogy Isten küldi a törököket a magyarok leigázására.</p> <p>A két vallás (a keresztény és a mohamedán) is Istent imád, a különbség az, hogy másképp magyarázzák, ebből következik, hogy a magyarok megértik Isten szavát, a törökök viszont félremagyarázzák azt.</p> <p>A másik fontos mozzanat, amely szervesen megtalálható a műben: a szerencse</p>	Vázlat kiegészítése (Világkép az eposzban).	frontális	Táblakép

			<p>gondolata, ami nagyon foglalkoztatja Zrínyit. A Zrínyiek jelmondata: „Sors bona nihil aliud.”- „Jó szerencse, semmi más.”</p> <p>A műben a szerencse fordulatai is az isteni akarat kifejezői, de az emberi akarat ellensúlyozhatja a rossz véletlenek szerepét.</p> <p>Példák a műből:</p> <p>„Boldog az ki jóban el nem bízza magát, De kész szível várja szerencse forgását” (IV. ének/15. vszk.)</p> <p>„O, forgó szerencse, átkozott, kegyetlen Miért ragadád el ez vitézt hertelen” (VII. ének/38. vszk.)</p> <p>„Az ki az szerencsét meg nem zabolázza, Hanem mindent elereszt éles szájára, Végtére is veszélyre aztot ragadja” (IX. ének/7. vszk.)</p>			
37-42 perc	A reneszánsz és a barokk ember értékrendszere	összehasonlítás (korábbi ismeretek alapján)	A világképnél maradva kiadok nektek egy feladatlapot, amelyen két részlet található (Balassi: Egy katonaének	A feladatlapon megadott szempontoknak megfelelően összehasonlítják a kétféle	páros munka	Feladatlap az összehasonlításhoz Táblakép

			<p>illetve Zrínyi beszédének részlete). Hasonlítsátok össze kettejük gondolkodásmódját! Milyen értékeket tartanak fontosnak? Dolgozzatok párban! (pár perc elegendő rá)</p> <p>Feladat ellenőrzése.</p>	<p>gondolkodásmódot.</p> <p>Míg Balassi a reneszánsz és a humanizmus jegyében az egyént, azaz önnön jó hírét tette az első helyre, addig Zrínyinél ez az utolsó helyen áll. Legfontosabb számára az Isten és a haza (a keresztény barokk felfogása).</p>		
42-45 perc	Házi feladat	otthoni munka	<p>Házi feladat: Memoriterek tanulása (I.ének/1-6.vszk; V. ének/ 27-28.vszk.) Ki számodra a hős? Milyen értékei vannak?</p>	Házi feladat leírása.	frontális	Táblakép

Táblakép

Az eposz

- verses epika
- témája:
- szereplői: Athleta Christi

- ábrázolásmódja
- mitológia: keresztény és görög
- formája: 1566 versszak→monumentalitás

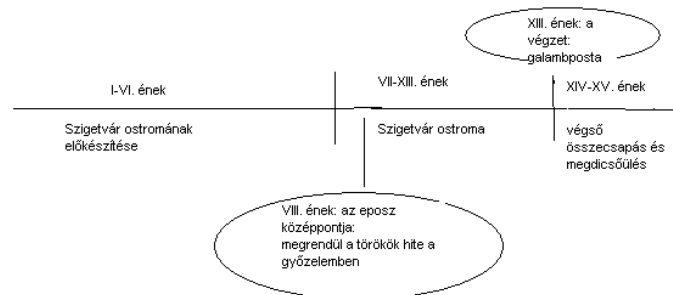
Az eposzi kellékek

- „in medias res”
- propozíció
- invokáció: Szűz Mária-kultusz
- „deus ex machina”
- enumeráció
- epikus hasonlat
- állandó jelzők (nincs)

A Szigeti veszedelem keletkezési körülményei

- 1651. Adriai tengernek Syrenaia
- 1645/46 telén íródhatott, 1647/48 telén fejezte be valószínűleg
- nincs egységes irodalmi nyelv: göcseji tájnyelv
- célja: emléket állítani dédapjának
politikai: összefogás a török ellen

A Szigeti veszedelem szerkezeti vázlatja



Világkép a Szigeti veszedelemben

- keresztények és mohamedánok: Istent imádják
- szerencse: „Sors bona nihil aliud.”

reneszánsz értékek ↔ barokk értékek

**első a hírnév,
az egyén**

**első a haza és
Isten**

Feladatlap

Hasonlítsd össze kettejük gondolkodásmódját! Milyen értékeket tartanak fontosnak?

Balassi Bálint: Egy katonaének (5. vszk.)

„Az jó hírért, névért s az szép tisztességért
ők mindent hátra hadnak,
Emberségről példát, vitézségről formát
mindeneknek ők adnak,
Midőn, mint jó rárók, mezőn széllyel járók,
vagdalkoznak, futtatnak.”

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (V.ének/27. vszk.)

„Harcolnunk peniglen nem akarmi okért
Kell, hanem keresztény szerelmes hazánkért,
Urunkért, feleségünkért, gyermekinkért,
Magunk tisztességéért és életünkért.”